

Forum VI

Tehtävä – Kiinan dynastiat

Idea:

Opiskelija voi tehtävän avulla hahmottaa kokonaiskuvaa Kiinan pitkstä historiasta.

Keisarikaudet ennen 1600-luvun mantsujen valtakautta

Qin-dynastia (221–207 eaa.)

- 300-luvulla Qinistä tuli tehokkaasti johdettu valtio (keskitetty hallintojärjestelmä)
- väestö pidettiin kurissa ankarilla rangaistuksilla ja pakkotoimilla
- Qin kasvoi itään ja pohjoiseen sekä etelään
- 221 eaa. koko Kiina oli yhdistetty
- dynastia loi keisarivaltaisen perinteen
- Qin-dynastian nimestä johtuu Kiina-sana
- rakennettiin valtakunnallinen tieverkosto
- mitat, painot, raha, kalenteri ja kirjoitusjärjestelmä yhdenmukaistettiin
- kulttuuria halveksittiin: mm. kirjoja poltettiin
- suurin valtakunta maailmassa siihen mennessä
- ankara hallinto johti tyytymättömyyteen

Han-dynastia (206 eaa.–220 jaa.)

- perustaja talonpoikainen sotapäällikkö Liu Bang huudatti itsensä keisariksi 202 eaa.
- jätti nimensä Kiinan pääväestölle: han-kansa
- yksi Kiinan kultakausista
- Kiinan alue laajeni
- kaupan merkitys: kauppareitille Eurooppaan annettiin 1800-luvulla nimitys silkkitie
- kungfutselaisuus johtavaksi aatteeksi ja valtion viralliseksi opiksi
- loppukaudella keisarin valta heikkeni ja maa feodalisoitui; talonpoikien maita tilanherroille; talonpoikien verorasitus kasvoi; talonpoikaikapinoita
- 220 jaa. Kiina jakautui kolmeksi kuningaskunnaksi

Hajaannuksen aika

- 200-luvun lopulla maa yhdistyi hetkeksi, muuten hajaannus jatkui 500-luvun lopulle
- Buddhalaisuus levisi ja taolaisuus vahvistui

Tang-dynastia (618–907)

- yksi kiinalaisen sivilisaation huippukausia
- valloittajadynastia, joka ulotti Kiinan rajat kauaksi Keski-Aasiaan
- vilkkaat kauppayhteydet länteen (silkkitie)
- Kiinan ehkä kansainvälinen kausi; monet ilmiöt ja muodot levisivät lännestä Kiinaan
- yhteiskunta aristokraattinen ja feodaalinen, kuitenkin kehitystä kohti ”byrokraattista feodalismia”
- talonpojilla asevelvollisuus
- maata siirtyi suuromistajille

- valtiontalouden perustaksi tuli maavero
- maa alkoi siirtyä yhä enemmän yksityisomaisuudeksi

Song-dynastia (960–1279)

- lyhyen hajaannusvaiheen jälkeen pohjoisen Song sai miltei koko Kiinan hallintaansa parissakymmenessä vuodessa
- jatkuvaa alueiden puolustamista
- taloudellinen vauraus huolimatta raskaasta sotilasrasituksesta
- maanviljely edistyi; kaupungit kasvoivat ja kaupunkielinkeinot kehittyivät
- kaupungeista tuotantopaikkoja hallituskeskusten lisäksi
- rahatalous kehittyi nopeasti (paperiraha)
- vanhat säätyerot poistuivat vähitellen; virkatutkinnot tärkeiksi
- uuskungfutselaisuus oikeaoppisuudeksi

Yuan-dynastia (1279–1368)

- pohjoisten paimentolaisten paine kasvoi yhä kovemmaksi; lopulta Kiina valloitettiin
- mongolidynastia, joka kiinalaistui
- Dadu, nykyinen Beijing, pääkaupungiksi
- mongolit ylin kerros, ei-kiinalaiset seuraava kerros, kiinalaiset alimmissa kerroksissa
- valtakunnan eri osat irrottautuivat itsenäisiksi valtioiksi; hallitsijahuoneella sisäisiä kiistoja
- Etelä-Kiinassa kapinoita 1340-luvulta alkaen; kapinat levisivät

Ming-dynastia (1368–1644)

- alkukausi oli vahvan valtion aikaa, kiinalaisen sivilisaation kultakausi
- mongolien uhka ja hyökkäykset edelleen jatkuivat
- tyytyi hallitsemaan ns. varsinaista Kiinaa (Kiinan muurin itä- ja eteläpuolella)
- yhteiskunta vakiintui ja talous aktivoitui
- 1400-luvulla kaupallista ekspansiota meritse, purjehduksia jopa Afrikkaan
- Kiinan eristyneisyys lisääntyi
- talouden painopiste säilyi etelässä
- perheviljelmien osuus lisääntyi; Etelä-Kiinan viljelijöiden enemmistö silti vuokratilajelijöitä
- valtion tulot pääosin maaveroista
- 1600-luvun alussa valtion kassa tyhjeni mm. sotakustannuksiin
- keisarin yksinvalta kasvoi, pääministerin virka lakkautettiin
- virkamiehien asema heikkeni verrattuna hallitsijaan; muuten sen asema vakiintui ja virkatutkinnoista tuli ainoa tie virkauralle
- ns. sisähovi eli keisarin avustajat saivat suuren vaikutusvallan
- väestönkasvu oli voimakasta: noin vuonna 1600 oli 150 miljoonaa asukasta, väestön elättäminen vaikeutui huolimatta uusista viljelyskasveista
- seurauksena talonpoikaikapinoita
- myös ulkoinen uhka kasvoi: 1500-luvun lopulla japanilaisten merirosvojen ja sotilaiden hyökkäyksiä
- 1640-luvulla talonpoikaiskapinat voimistuivat ja 1644 Beijing vallattiin

Tehtävät

1. Valitse viisi tärkeintä tapahtumaa Kiinan historiasta ennen viimeistä dynastiaa. Perustele valintasi.
2. Valitse viisi tapahtumaa, joilla on ollut merkitystä myös muille kulttuureille. Perustele valintasi.
3. Keksi edellisistä faktoista laajoja kokonaisuuksia hahmottava kysymys.

Qing- eli mantšudynastia (1644–1911)

Idea:

Opiskelija voi hahmottaa tehtävän avulla Kiinan viimeisen dynastian historian.

Qing- eli mantšudynastia (1644–1911)

- kapinallisten aiheuttamaa sekasortoa käytti hyväkseen mantšukansa valtaamalla koko Kiinan
- mantšut ilmoittivat tulleen järjestyksentuojina
- mantšujen tukkamuoti käyttöön: otsatukka ajettu ja takaa palmikkoon päättyvä tukkalaite
- Kiinan maanomistuksesta katosivat viimeiset feodaaliset piirteet
- pohjoisia alueita rauhoitettiin ja laajennettiin
- vahvan valtion aikaa
- hallinto perustui mantšujen ja kiinalaisten väliseen vallanjakoon, jossa pyrittiin kansanryhmien tasapainoon, mantšuilla kuitenkin erikoisasema
- mantšut kiinalaistuivat muita valloittaja-dynastioita enemmän
- mantsut pyrkivät kunnioittamaan perinteitä saadakseen kiinalaisten hyväksynnän; toisinajattelijoita valvottiin; kulttuurin taaksepäin katsova luonne voimistui
- seurauksena oli mm. tieteellis-teknisen uudistumisen pysähtyminen; Kiina alkoi jäädä Euroopasta jälkeen tieteessä
- 1800-luvun alussa Kiinalla oli kaksi ongelmaa: ensinnäkin sisäinen väestöpaine: 1700–1850 väestö kolminkertaistui 450 miljoonaan, viljelymaa ei kuitenkaan lisääntynyt samassa suhteessa, ei myöskään muutosta viljelyskasveissa tai -tekniikassa; tyytymättömyys hallitusta ja hallitsijasukua kohtaan kasvoi; toinen ongelma oli ulkoisen paineen kasvu länsivaltojen kiinnostuttua Kiinasta
- länsivaltojen sotilaallinen mahti oli kasvanut merenkulku- ja sotatekniikan myötä
- länsivallat halusivat avata Kiinan markkinat kaupalle ja saada diplomatian sääntöjen mukaisen kohtelun; kiinalaiset kokivat eurooppalaiset "punatukkaisina barbaareina"
- länsimaiden Kiinan-kaupalle oli kaksi estettä:
 - a) kauppa oli määrältään rajoitettua ja sitä käytiin vain Kantonissa;
 - b) Kiinasta löytyi runsaasti eurooppalaisten haluamia tavaroita, mutta kiinalaisia eurooppalaisten tuotteita kiinnostivat hyvin vähän
- englantilaiset ryhtyivät tuomaan oopiumia Intiasta Kiinaan: oopiumin vaikutukset kiinalaisiin olivat katastrofaaliset niin moraalisesti kuin taloudellisesti
- ensimmäisen oopiumisodan (1840–42) tuloksena britit saivat Hongkongin siirtomaakseen sekä oikeuden käydä kauppaa muutamassa Kiinan satamassa (Nanjingin sopimus); muille eurooppalaisille

- toinen oopiumisota (1858–60) laajensi vapaiden kauppakaupunkien määrää ja avasi Kiinan suuret joet eurooppalaisille sekä salli lähetystyön ja oopiumin; Kiinan maksettavaksi tuli sotakorvauksia
- länsivallat saivat myös oikeuden määrätä Kiinan tullit alhaisiksi; Venäjä liitti valtaansa Kiinan pohjoisimpia alueita
- ulkomaiden vaikutus lisääntyi jatkuvasti
- 1800-luvun lopulla ulkovalloille toimilupaalueita: Kiinaan syntyi ulkomaalaisten hallitsemia paikkakuntia, joista kuuluisin oli Shanghai kansainvälisine alueineen
- rautateiden rakentaminen laajensi ulkomaiden vaikutusvaltaa Kiinan sisäosiin
- Kiinaa ei kuitenkaan kyetty kokonaan tekemään siirtomaaksi tai jakamaan osiin (puolisiirtomaa)
- Kiinaa ravisuttivat 1800-luvun puolimaissa suuret kapinaliikkeet
- Taiping-kapinalliset saivat haltuunsa suuria osia Keski-Kiinaa; kapinallisten tavoite: saada maan päälle Taivaallisen rauhan suuri valtakunta (Taiping tianguo); kapinalla oli yhteiskuntaihanne, joka edellytti radikaaleja muutoksia: maanjakoa, naisen aseman parantamista jne.
- kapinoiden kukistaminen vähensi keskushallinnon valtaa, koska hallitus joutui antamaan lisävaltuuksia paikallisille virkamiehille ja mahtimiehille; hajaantumiskehitys alkoi
- Kiinan johtoon tuli miehiä, jotka halusivat vahvistaa maata perinteen pohjalta
- 1894–95 sota Japania vastaan tuotti tappion;
- Japanille Taiwan ja oikeuksia Mantšuriassa
- sotatappio aiheutti uudistusajatusten leviämisen Kiinan intellektuellien keskuuteen
- leskikeisarinna Ci Xi teki vastakaappauksen ja asetti keisarin kotiarestiin loppuiäkseen
- ”Oikeudenmukaisuuden ja yhtenäisyyden nyrkit” -salaseura, eli boksarit, surmasi muukalaisia ja kristittyjä; länsimaat ja Japani lähettivät rankaisuretkikunnan vuonna 1900; Kiinan hallitus julisti sodan liittoutuneille, mutta suurin osa Kiinan maaherroista ei yhtynyt sotaan; Kiinan hallitus joutui kuitenkin maksamaan runsaat sotakorvaukset
- boksarikapina osoitti dynastian heikkouden
- erilaisia uudistuksia (armeija, koulutus ym.) aloitettiin, mutta liian myöhään
- 1890-luvulta lähtien syntyi vallankumouksellisia liikkeitä, jotka vaativat dynastian kukistamista; tavoitteena tasavalta ja vallankumous
- tunnetuin vallankumouksellinen oli Sun Zhongsan (Sun Yat-sen kantonin murteella)
- vuodesta 1910 lähtien yleinen tyytymättömyys kasvoi; kapinoita
- Kiinasta tuli tasavalta vuodenvaihteessa 1911–12

Tehtävät

1. Valitse mantšu-kaudelta tapahtumat, jotka heikensivät Kiinaa.
2. Miten eri tavoin kontaktit ulkopuolisten kanssa näkyivät Qing-dynastian Kiinassa?
3. Missä näissä tapahtumissa korostui niin sanottu keskuksen ja pysyvyyden valtakunta?